

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Saulus

Handelingen 9.

Saulus was blazende dreiging en moord tegen de discipelen des Heeren, staat er in vers 1 van Handelingen 9. In het grieks staat er „inblazende“. Dat zullen we dan toch wel zó moeten verstaan, dat Saulus niet maar een dolleman was, tierend en razend van woede tegen de discipelen, doch intussen toch niet meer dan een „agent“, een handlanger van de overpriesters; maar dat hij integendeel een vooraanstaande figuur was, die in redevoeringen, gesprekken, debatten, enzovoorts, moord en dreiging tegen de discipelen het volk inblies. Dat hij de massa inspireerde (dat betekent letterlijk „inblazen“) tot felle haat tegen de kinderen Gods. Wij zullen Saulus toch zeker niet moeten zien als een baardeloze knaap, nogal heetgebakerd, fanatiek, van wie de overpriesters zeggen: een alleszins bruikbaar knechtje. Neen, Jeruzalem zal hem gekend hebben als een bekwame, vooraanstaande figuur. Een knappe academicus, die met een scherpe tong en een bittere pen de afdeling „voorlichting“ van het Sanhedrin verzorgde, en ook de leiding had bij een gedegen opgezette, stelselmatige vervolging van alles wat Jezus van Nazareth vererde.

We lezen dan verder in vers 4, dat de Heere Christus van de hemel uit Saulus toeroept: Saul, Saul, waarom vervolgt gij Mij?

Terwijl in vers 1 stond, dat Saulus de discipelen des Heeren vervolgdde.

Dat maakt voor onze Heere Christus dus geen verschil. Wie Zijn discipelen vervolgt, die vervolgt Hém. Dat is voor die discipelen een sterke vertroosting! Andere discipelen van onze Heere Christus, hebben, veel later, dit vol blijdschap beleden in artikel 37 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Onze zaak is de zaak van onze Heere! Wanneer wij tot Hem roepen, als wij verdrukt worden, dan zegt de Heere niet: o, het doet Mij ook wel wat en het laat Mij ook niet helemaal koud, wat Mijn discipelen overkomt, Ik heb wel met hen te doen, en Ik zal hen ook wel een beetje helpen. Neen, Hij zegt het veel sterker, hier in Handelingen 9 en op verschillende andere plaatsen in onze Bijbel: als ze ú wat doen, dan doen ze het Mij.

Dat gaf de vervolgdde discipelen des Heeren altijd maar weer deze diepe vreugde: wij behoeven de Heere niet te interesseren voor onze zaak, zoals je een advocaat of een magistraat moet proberen geïnteresseerd te krijgen voor je geding. Neen, neen, onze Heiland trekt zich onze zaak zo sterk aan, dat wij werkelijk rustig mogen zeggen: het is onze zaak niet meer, maar Zijn zaak geworden.

NIEUWSGIERIGHEID

Christus roept zijn discipelen terug tot de belofte Gods, en de last die Hij hun oplegde, hetwelk een zeer goed middel is om hun nieuwsgierigheid te beteugelen. Deze toch wordt uit ledigheid en wantrouwen geboren; de overdenking der beloften geneest ons van dit wantrouwen.

CALVIJN.

Maar als dit een troost is voor de discipelen die vervolgd worden om de Naam van de Heere Jezus Christus, dan is dit meteen een ernstige waarschuwing voor de vervolgers. Saul, Saul, waarom vervolgt gij Mij?

Het is maar één korte zin. Die paar woorden moeten Saulus neerslaan, zodat er geen kracht in hem overblijft. Zó moeten zijn ogen opengebroken worden.

Gij vervolgt Mij. Op een andere manier wil Christus het niet zeggen. Wij zouden Saulus op een andere manier aangepakt hebben. Wij zouden er van uitgegaan zijn, dat Saulus het toch goed bedoelde. Dat hij verstrikt was geraakt in het garen van de overpriesters. Dat voorts zijn karakter een woordje meespraak, wellicht zijn opvoeding ook, en dat hij een sterke, maar zeer begrijpelijke binding had aan zijn leermeesters. Dat het dus wel zeer verklaarbaar was, dat Saulus een ijveraar was in de verkeerde richting. Maar dat we toch wel voorop wilden stellen dat hij het goed meende, een godvruchtig man was, en in zijn hart alleen maar een ijveraar voor de HEERE. Jammaar, dat hij het zo ziet, zouden wij denken. En we zouden als we eens een gesprek met Saulus konden hebben, onder vier ogen, toch wel vriendelijk met hem gesproken hebben, en in het begin van het gesprek met nadruk vooropgesteld hebben, dat wij niet twijfelden aan zijn goede bedoelingen. Dit zouden we in de loop van het gesprek nog verscheidene keren hebben herhaald, om de sfeer toch maar goed te houden, en tenslotte nog met een hartelijke handdruk te kunnen scheiden.

De Heere Christus doet zo niet. Hij bliksemt Saulus neer met het felle licht en het harde woord: Gij vervolgt Mij.

Er viel met Saulus niet meer vriendelijk te praten. Dat zou anders geweest zijn, als Saulus niet tot dáden gekomen was. Maar hij had al meegedaan aan de razzia's onder de christenen. Hij was op weg naar Damascus om de broeders en zusters zelfs daar op te sporen. Dan valt er weinig meer te praten. Saulus heeft een hard woord nodig en bekering. Dit waarschuwt ons om toch vooral doodsbang te zijn voor het meedoen aan vervolging van broeders en zusters. En vervolging, dat is werkelijk niet altijd de brandstapel. We zouden tegenwoordig iemand niet meer op de brandstapel kunnen krijgen. Maar het gaat mis met ons en met het vrijgemaakt kerkelijk leven als we weer beginnen uit te bannen, buiten te sluiten. We beginnen dan te zeggen: die broeder is niet goed vrijgemaakt. We zeggen later: die man nooit weer ouderling. Die dominee hier nooit weer op de preekstoel. En die dominee moet er uit. Hij hoort niet bij ons.

Als we zo beginnen, gaat het van kwaad tot erger. Dan deinken we voor broodroof niet terug en we zijn dan nog slechter dan de „wereld“, die nog werkt met fatsoenlijke ontslagvergunningen, die eerst nodig zijn, en met garanties voor het levensonderhoud.

Voor zulke zonden kunnen wij bewaard blijven, als we dit scherpe woord van

UIT DE INHOUD:

Saulus	A. H. A.
„Om Hém te kennen“	C. V.
De kerk in West Duitsland (II)	J. M.
Hoe krijgen wij een betere psalmberijming? (slot)	D. W. L. M.
Amalek	J. B.
Kritische krabbels	Frater
Fundamentele vragen (VII)	J. Stw.
Het sociale arbeidsvraagstuk (III)	J. W.
Persschouw	
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

Jezus Christus hier laten staan, en steeds maar weer bedenken, dat het vervolgen van de discipelen des Heeren vervolging is van Hém.

De Heere heeft Saulus weer opgericht. Blind ging hij naar Damascus, verslagen over wat hij gehoord had. Het is zijn leven lang hem blijven kwellen. Ik heb de gemeente vervolgd. Die herinnering bleef smartelijk. Hij spreekt daar wel van in zijn brieven. Maar hij kon roemen in zijn Heere, die hem had staande gehouden op de weg naar Damascus. De Heere had ook veel werk voor hem. Aan broeder Ananias van Damascus was dat al geopenbaard. Deze is Mij een uitverkoren werktuig om Mijn Naam te brengen voor heidenen en Koningen en kinderen Israëls.

Van de gemeenten van Christus in Judea lezen wij in Galaten 1, dat er veel over Paulus gesproken is, in die dagen. Hoe kon het ook anders. Zij hoorden telkens: die ons vroeger vervolgdde, verkondigt nu het geloof, dat hij tevoren trachtte uit te roeien. En, schrijft Paulus, zij verheerlijkten God in mij.

Laten wij dat dan ook doen.

„Gij hebt gehoord van mijn vroegere wandel in het jodendom: ik heb de gemeente Gods bovenmate vervolgd en getracht haar uit te roeien en in het Jodendom heb ik het verder gebracht dan velen van mijn tijdgenoten onder mijn volk, als hartstochtelijk ijveraar voor mijn voorvaderlijke inzettingen. Maar het heeft Hem, die mij van de schoot mijner moeder aan afgezonderd en door Zijn genade geroepen heeft, behaagd zijn Zoon in mij te openbaren, opdat ik Hem onder de heidenen verkondigen zou!“ (Galaten 1).

Met dat harde woord op de weg naar Damascus, had Christus niet alleen Paulus op het oog, maar ons volk. Wij die vroeger heidenen waren. Wij verheerlijken God in Paulus. Grote dingen heeft Hij gedaan! Hij greep een uitverkoren werktuig vast en Zijn Naam werd gedragen tot aan de einden der aarde, zodat een schare die niemand tellen kan, mede door de arbeid van Paulus, roemt in de „genade en vrede van God, onze Vader, en van de Heere Jezus Christus, die Zichzelf gegeven heeft voor onze zonden, om ons te trekken uit de tegenwoordige boze wereld, naar de wil van onze God en Vader, wie de heerlijkheid zij in alle eeuwigheid! Amen“. (Galaten 1:4 en 5).

Gorkum.

A. H. ALGRA.

„Om Hem te kennen”

Er is in het leven des geloofs van vele christenen, speciaal van vele gereformeerden een ernstige fout, ja, een zonde, te bespeuren.

Men kan die zó omschrijven: het gaat in het geloofsleven van velen veel te veel om „zaken”, om „dingen”.

Om maar iets te noemen: bij hoevelen gaat het in het bidden, bij het bijbellezen, in gesprekken niet om de zaligheid. Die zaligheid wil men zielsgraag bezitten. Want men wil geborgen zijn voor de toekomst. Daarom is men er altijd mee bezig. Wie zal de mensen tellen die hun leven lang achter hun zaligheid aandraven?

Ter wille van de zaligheid is men bezig met de zonden. Die moeten immers vergeven zijn om de zaligheid deelachtig te worden. Vanwege de zaligheid tobt men over de vraag of men wel geloof heeft. Want alleen wie geloven zullen het koninkrijk Gods binnengaan. Met het oog op de zaligheid houdt men zich ook bezig met Christus. Want Hij is de Verlosser, die de zaligheid verwiërf. Alleen bij Hem is die te verkrijgen. Hij is er de leverancier van.

Maar de zaligheid is niet het enige „ding” waar het in veler geloofsleven om gaat! Neen, alles wat de Schrift ons noemt als **dadens**, als **geschenken** van Jezus Christus kunnen tot een ding of zaak gemaakt en zo fundamenteel verknoeid worden.

Laat ik nog een paar voorbeelden noemen. Voor velen zijn de vergeving der zonden, de wedergeboorte, het nieuwe leven van zulke „dingen” of „zaken”. Zo zien ze die. Zo spreken ze er over. Zo zoeken zij ze te bemachtigen. Zo zijn ze voor hen. En zo hoort men de mensen spreken over en tobben met de vraag of ze die vergeving der zonden, die wedergeboorte, dat nieuwe leven reeds „hebben” of „niet-hebben”.

Precies hetzelfde verschijnsel kan men voorts opmerken in het spreken, schrijven, discussiëren over werkelijkheden als verbond en kerk. Ook die zijn voor velen verzakelijkt. Men ziet en praat er over als over op zich zelf staande grootheden. En men gaat redeneren over oorsprong, wezen, kenmerken enz. daarvan. Dikwijls wordt een grote denkracht besteed om deze „zaken” te analyseren en te construeren. Er zijn boeken vol geschreven over wat men zo vond.

Heel vaak is wat men over deze godsdienstige „zaken” denkt en zegt alles ins orthodox. Maar het is tegelijk onbeschrijfelijk dor, steriel en vervelend. En het grijpt meestal alleen maar een klein groepje mensen, die vanwege een eigenaardige plooi in hun geest er p'ezier in hebben zich op een zelfde wijze met deze „dingen” bezig te houden.

Het komt voorts zeer dikwijls voor, speciaal als men geheel en al het slachtoffer is geworden van deze verzakelijking der religie, dat men de genoemde werkelijkheden zelfs niet eens meer als „dingen” ziet! Neen, ze zijn uiteindelijk verschaald en verdord tot gedachten, beschouwingen, ideeën. Gedachten, beschouwingen en ideeën van religieus verdoerde mensen! De hartstocht, de felheid, waarmee men in deze gesteldheid vecht voor „de waarheid” van de vergeving der zonde, de wedergeboorte, het verbond, de kerk enz., is dan in feite niets anders dan het fanatisme waarmee men eigen ideeën, eigen „geestelijk bezit” verdedigt! En terwijl men misschien meent zo doende de goede strijd des geloofs te strijden, handhaaft men in deze ideeën zichzelf — in verbijsterende armoë en geesteloosheid! — zowel tegenover God als tegenover de mensen!

***

Wanneer men dit verschijnsel eenmaal heeft doorzien en in zijn dodelijk karakter onderkend — speciaal uit eigen diepe en bittere levenservaring — dan is het onmiddellijk duidelijk waar hier de fout, de zonde schuilt.

Die is namelijk hierin gelegen, dat men de werkelijke, de levende, handelende, sprekende Christus niet kent. Dat men niet dag in dag uit met de Heiland omgaat. Dat de levende Jezus Christus niet het één en het al is in het leven des geloofs.

Of anders gezegd: men wéét het niet, men heeft er geen echt geestelijk besef van, men leeft er niet bij, dat het in de christelijke

religie niet gaat om zaken, dingen, ideeën, maar om een levende **Persoon!** Om onze Here Jezus Christus, in Wie de eeuwige, barmhartige God en Vader tot ons komt, zich aan ons te kennen geeft, ons in zijn gemeenschap opneemt en voor eeuwig daarin houdt!

Christen-zijn — dat is in-Christus-zijn- ingelijfd door het geloof. Het is één plant met Hem geworden zijn. Het is uit Hem, voor Hem, naar zijn wil leven. Het is dit, dat Jezus Christus de bron, de kracht, het licht, het doel van ons leven geworden is.

Indien dat wêrkelijk zo is, dan „hebben” we in het geloof niets anders dan Jezus Christus. En dan weten we tegelijk dat Jezus ons „heeft”. Er zijn in dat leven des geloofs, in die gemeenschap met Christus, geen „dingen” of „zaken”. Levend in dat geloof zien we het, ervaren we het, dat we „in” Jezus Christus, maar ook alléén „in Hem”, alles hebben! En we weten het dan even zeker en vast, dat we buiten Hem **niets** bezitten.

De **zaligheid** is dan, dat de Heiland in ondoorgrondelijke liefde naar ons, ellendelingen en goddelozen, is toegekomen. Zich in zijn volle liefde en barmhartigheid aan ons heeft geopenbaard. Ons voor altijd tot zijn eigendom heeft gemaakt.

De **vergeving der zonden** is dan, dat Jezus Christus, Hij zélf, zijn bloed voor ons heeft vergoten aan het kruis en ons in dat bloed dag in dag uit reinigt van al onze vuile zonden en ongerechtigheden.

De **wedergeboorte** is dan dit, dat onze verhoogde Heer en Heiland, die nu in de hemel is, door zijn Geest en woord — of, beter gezegd: door zijn sprekende Geest — in ons harde hart binnendringt — de toegang daarvan forceert — en dan daarin gaat wonen en werken. Dat Hij dan en zo, successief, ons ganse leven vernieuwt, totdat wij eenmaal geheel onbevlekt voor God gesteld worden.

Het **verbond** is dan dat grote, dat Jezus Christus zijn armen om ons heen slaat en het ons bezweert, dat we van Hem zijn, eeuwig van Hem. En dat we in Hem, door Hem geworden zijn de kinderen, de vrienden, ja zelfs de bruid van de eeuwige God. We gaan er dan iets van verstaan, dat Jezus Christus het verbond is.

En de **kerk** is dan het wonderlijke, dat Jezus Christus vanuit de hemel rusteloos bezig is om overal op de wereld het evangelie te verkondigen. En dat Hij door de kracht van dat evangelie miljoenen losscheurt uit de macht van Satan, zonde en dood en deze maakt tot zijn lichaam, zijn tempel, zijn gemeente, zijn kudde, die Hij vernieuwt en heiligt en door de storm van de tijden leidt naar het eeuwig Vaderhuis.

***

Als er nu één ding is, dat de Heilige Schrift ons op de ziel wil binden, dan is het wel dit, dat in het echte leven des geloofs Jezus Christus alles is. Ja, echt leven des geloofs is er pas dan als Jezus Christus alles voor ons is geworden.

De christelijke religie is naar haar wezenlijke aard niet het hebben van en het leven uit een stel gedachten, hoe verheven en diep ook. Ze is naar haar kern beslist niet een levens- en wereldbeschouwing. Zeker ze leidt wel tot een bepaalde kijk op de wereld en op het mensenleven. Maar ze is dat naar haar wezen niet. Neen, ze is het kennen, het liefhebben, het volgen, kortom het leven uit en mét en dóór de levende Heer, Jezus Christus.

Het is onmogelijk, dat iemand die de Schrift werkelijk verstaat dit anders kan zien.

Men hoeft b.v. slechts oppervlakkig in de brieven van Paulus te lezen om daar ééns en voor goed van overtuigd te worden. Want men merkt dan onmiddellijk, dat deze grote leefde met de Heiland.

Zijn werken, preken, schrijven, worstelen, lijden — het geschiedde alles mét en dóór en óm Christus.

Het lijden, het sterven, het opstaan, de hemelvaart, de verheerlijking van Jezus Christus — het zijn voor Paulus de geweldige historische gebeurtenissen, die zijn bestaan en dat van alle gelovigen op deze wereld — en voor ééuwig! — ten volle bepalen, vormen, vernieuwen, beheersen. Paulus weet het met

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Drs. G. Puchinger, Utrecht
Drs. H. R. Rookmaaker, Amsterdam-Z.
Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

rotsvaste zekerheid: Hij is met Christus gestorven, met Christus opgewekt, in Christus in de hemel gezet.

Als er iemand is voor wie de geestelijke werkelijkheden als rechtvaardiging, vergeving der zonden, wedergeboorte, het nieuwe leven, de verlossing precies het tegenovergestelde zijn van een aantal „dingen” of „zaken” — dan is het wel Paulus. Het is voor hem een brok realiteit, een stuk leven, dat het ganse heil, de volkomen zaligheid, alleen „in” Jezus Christus gevonden worden. En dat het daarom voor ieder mens maar op één ding aankomt, namelijk: het voortdurend leven uit, mét, dóór, óm Jezus Christus. Neen, Jezus Christus „gééft” niet gerechtigheid, vergeving der zonden, heiligheid, vrede, verlossing! Hij is die. Hij is ons gegeven als onze gerechtigheid, heiligheid, vrede, volkomen verlossing. „Maar uit God is het, zo schrijft Paulus, dat gij in Christus Jezus zijt, die ons van God is geworden: wijsheid, rechtvaardigheid, heiliging en verlossing”. (1 Cor. 1:30).

***

In deze heerlijke exclamatie van Paulus is één uitdrukking waarop ik in dit verband speciaal nog even wijzen moet, omdat die zeer concreet en nadrukkelijk uitspreekt waar het hier om gaat.

Ik bedoel die echt paulinische woorden „in Christus”, „in Christus zijn”.

Paulus gebruikt deze woorden meer dan honderd zestig maal in zijn brieven! Dat is wel een zeer duidelijke aanwijzing van de enorm belangrijke plaats, welke ze in zijn prediking — en in zijn leven! — innemen.

Men kan dat „in Christus” in Paulus' brieven in allerlei samenhang vinden.

In de eerste verzen van de brief aan de Efeziërs leest men b.v. zinnen als deze:

Aan de heiligen en gelovigen **in Christus Jezus**, die te Epeze zijn.

God de Vader heeft ons gezegend **in Christus**.

Hij heeft ons uitverkoren **in Christus** voor de grondlegging der wereld.

Hij heeft ons begenadigd in de Geliefde, d.i. **in Christus**.

Al wat in de hemelen is zal God eenmaal samenvatten **in Christus**.

In Christus hebben wij het erdeel ontvangen waartoe we bestemd waren.

De gelovigen zijn kort en goed **in Christus**.

In Hem zijn ze verzegeld met de Heilige Geest der belofte.

Het geloof is een geloof **in Christus**.

Dit is de „oogst” uit niet meer dan vijftien verzen van één brief van Paulus!

Zie: met die simpele woorden „in Christus” brengt Paulus nu tot uitdrukking de alles overheersende, heel het leven omvattende, doordringende, beheersende betekenis, welke de Heiland in het leven der gelovigen heeft.

Want dat „in Christus” duidt aan het getrokken zijn in de **levensgemeenschap** met Christus. Het is het geplaatst zijn in het „gebied”, de „kring” waarin de verhoogde Christus de door Hem tot stand gebrachte verlossing tot definitief effect leidt. Het is het ongenomen worden in de **werkingsfeer** van de genade Gods, die in Christus wordt geopenbaard. Het is een gezet worden in het **krachtveld** van de Geest van Christus. Dat is van die Geest, die alles wat Christus is en

verworven heeft toepast, toeëigent en uitwerkt in allen die het Evangelie in Jezus horen en geloven.

Wanneer wij in Christus zijn, dan zijn we op een nieuwe plaats gezet, op een nieuwe grondslag. Want we zijn dan uit de onheilsamenhang van deze wereld uitgerukt en overgezet in de alomvattende heilssamenhang, waarvan Jezus Christus het fundament, het middelpunt, kortom het één en het al is.

In-Christus-zijn — dat is in direct contact staan en blijven met de levende Christus. Het door middel van het Evangelie en in de weg des geloofs in een blijvende gemeenschap met de Heiland treden. Het gaat in dat „in-Christus-zijn” om een reëel levensverband. Zó als dat bestaat tussen een wijnstok en zijn ranken. Het is door een rechtstreekse aansluiting, door een alomvattend één- worden met Hem, deel krijgen aan de ganse levensvolheid die in Christus Jezus is.

Men kan die uitdrukking „in Christus zijn” bijzonder goed verduidelijken met een uitdrukking als: hij staat, hij ligt in de zon. Als men dat van iemand zegt bedoelt men daarmee, dat hij zich in direct contact bevindt met de zon. De zon omstraalt hem. Ononderbroken stromen het zonlicht en de zonnwarmte naar hem toe en dringen in zijn lichaam, in hemzèlf, in. Hij staat met de zon in gemeenschap en ondergaat steeds door al de van haar uitgaande energie, werking, invloed.

Welnu zo willen die paar tekenachtige woorden „in Christus” zeggen:

staan in de gemeenschap met Christus; leven in de werkingssfeer van zijn Geest; verkeren in de invloedssfeer van de geweldige verlossende krachten die van de Heiland uitstromen;

in zijn, leven, denken, handelen geheel en al bepaald worden door onze Heiland die ons kocht met zijn bloed en ons nu door de stormen en de strijd van dit leven heen leidt naar het Vaderhuis.

***

Ook ten aanzien van dit centrale moment van de boodschap der Heilige Schrift moeten we weer gaan luisteren naar de reformatoren!

Want ook in dat opzicht hebben deze de Schrift wonderlijk diep en juist verstaan.

Daarom is héél hun prediking doorgeloeid van de levende Christus. Door het geloof in de Heiland wordt ze gedragen. Ze roept zijn heerlijkheid uit. En ze dringt rusteloos naar Hem toe!

Omdat God onbegrijpelijk is, zo leert Calvijn, zal het geëoof nooit tot Hem geraken dan alléén wanneer het zich op Christus richt.

En dat wel om twee redenen.¹⁾

Vooreerst immers moeten we bedenken hoe ontzaglijk groot de goddelijke heerlijkheid en hoe onmetelijk klein ons verstand is. Het is er ver en ver vandaan, dat ons verstand zo hoog zou kunnen klimmen dat het God zou kunnen begrijpen. Daarom moet het geloof zich geheel en alléén op Christus richten. Al wat buiten Christus om van God bedacht is, is een onmetelijke afgrond waarin al onze zinnen terstond verslonden worden. Daarvan zijn niet alleen de turken en de joden een bewijs — die aanbieden immers onder de naam van God alleen maar hun eigen droombeelden — doch ook de pausgezinden! De algemene grondslag van hun theologische scholen is namelijk deze dat Góð het voorwerp des geloofs is! En zo filosoferen zij in den brede en zeer scherpzinnig over God's verborgen majesteit en gaan Christus voorbij. Zij menen, dat geloof niets anders is dan ijdele speculatie. Laat ons bedenken, zo verzekert Calvijn met alle klem, dat Christus het bee'd is van de onzienlijke God, omdat God in niemand wil gekend zijn dan in Hem. Christus zelf verklaart, dat Hij het leven is, omdat nergens anders dan in Hem God ons deel wordt, bij Wie de fontein des levens is. Daarom is alle theologie buiten Christus om niet alleen verward en ledig maar ook dwaas, bedriegelijk en onecht.²⁾

Tevergeefs redeneert men over de schepping als men niet door het kruis van het Evangelie werd vernederd. Niets zullen wij vinden, dat opvoert tot God totdat Christus ons in zijn leerschool heeft onderwezen.³⁾

Maar er is nog een andere reden waarom ons geloof nooit tot God zal geraken, als het zich niet geheel en al op Christus richt.

Die reden ligt hierin, dat terwijl het geloof ons met God moet verenigen, wij van God wegvluichten tenzij Christus de Middelaar ons

ontmoet om ons van alle vrees te verlossen. Het is immers zó, dat ten gevolge van de zonde die in ons woont, God ons haat en wij God haten. Wij kunnen niet in God geloven dan alleen door Christus. In Hem maakt God zich om zo te zeggen klein opdat Hij zich overeenkomstig ons begrip zou vernederen. En alléén Christus stelt ons geweten gerust, zodat wij vol vertrouwen tot God durven gaan.

Buiten Christus zijn we bij God gehaat. En pas dan begint Hij ons lief te hebben als wij met het lichaam van zijn geliefde Zoon samengroeien.⁴⁾ Van het begin der historie af heeft God geen gemeenschap met de mensen geëoofd door middel van Christus.⁵⁾

***

Als er in één opzicht behoefte is aan doorgaande reformatie dan is het wel daarin, dat de levende Christus gekend en gepredikt wordt.

Iedere prediking, die niet uit de gemeen-

schap met Christus opkomt en Hem, Hem alléén, predikt is zonder meer bederf.

En alle religie, waarin Christus, de Levende, niet het één en het al is, is afgoderij en vergif.

Alle gelovigen moeten hierin aan Paulus gelijk zijn, dat ze álles schade en vuilnis achten om de uitnemendheid van Jezus Christus! En dat ze, als hij, nu maar één ding zoeken, namelijk Hém kennen en de kracht zijner opstanding.

C. V.

¹⁾ Kommentaar op 1 Petr. 1 : 20.

²⁾ Idem op Joh. 14 : 6 Quare omnis extra Christum theologia non modo confusa est ac inanis, sed etiam delira, fallax et adulterina.

³⁾ Institutie II, 6, 1.

⁴⁾ Kommentaar Joh. 17 : 26 Et certe ut paulo ante dictum est, quantum ad nos spectat, sumus extra Christum exosi: tunc autem demum amare nos incipit, dum in corpus filii delecti coalescimus.

⁵⁾ Idem op Hand. 7 : 3.

De kerk in West Duitsland

II

Begonnen wij ons eerste artikel met de uitspraak dat de kerkelijke toestand in de West Duitse Bondsrepubliek ver van rooskleurig was, nu willen wij deze uitspraak nader verduidelijken. Daartoe stellen we de vraag: hoe staat het met het geestelijk leven, het leven-in-het-geloof naar de Schriften in de volkskerk? Uit de mededelingen die dr Roessle, een predikant bij een Gereformeerde Gemeente in Wuppertal, onlangs daarover deed, concluderen wij, dat het er met het geestelijk leven in de Duitse Evangelische Kerk allerdroevigst bij staat. Hij typeerde de duitse christenheid als een „slapende christenheid”. Men behoort tot de Evangelische Kerk als men niet rooms is. En dat betekent, dat men gedoopt is, dat men „aangenomen” is, dat men in de kerk trouwt en dat men begraven wordt door de kerk op de kerkelijke begraafplaats, welke de meeste kerken in Duitsland nog hebben. Wat het kerkgaan betreft, dat doet men niet, dan bij een bijzondere gebeurtenis. Op de Goede Vrijdag gaat bijna heel de evangelische christenheid nog naar de kerk. Men weet het wel! Men kent het bijbelverhaal wel: men kent „de lieve Heer God”, zo denkt men en zo spreekt men als het gesprek daarop komt. Maar dit zogenaamde kennen staat volkomen buiten het gewone leven. De verwere'dliking is buiten'ewoon groot, volgens dr Roessle, en dat in alle kringen. Daarbij komt een jagen naar het „buitengewone”, belangstelling voor parapsychologie, spiritisme, vreemde geestelijke ervaringen. En daarmee in verband een geweldige groei van de secten. In Duitsland zouden, volgens hem, een honderd secten opereren in deze na-oorlogse tijd.

Hoe is deze nood verklaarbaar?

Natuurlijk zijn er vele oorzaken. En we kunnen die oorzaken zoeken in de „volkskerk”-idee en volkskerkpraktijk, in de eerste plaats. De kerk van Christus is geen en kan geen volkskerk zijn. Kerk en volk zijn twee en zullen twee blijven. De belijdenis van de verkiezing is genoegzaam verweer tegen de idee van de volkskerk. De kerk is de vergadering der „uitverkorenen ten eeuwigsten leven”, en niet de verzameling van een hele of halve natie.

En tweede oorzaak is in de prediking te zoeken.

En derde oorzaak is die van de oorlog. Duitsland heeft wat doorgemaakt in de laatste oorlog! Is geslagen en gebeukt op een wijze, waarvan wij ons moeilijk een voorstelling kunnen vormen, en dat overkwam dit evangelische volk dat zo alleszins godsdienstig heette. Hier lag na de oorlog voor de prediking een ontzaglijke taak. In 1945 verwachtte men een vernieuwing van de Evangelische Kerk van Duitsland. Maar die vernieuwing is uitgebleven. In de plaats van een vernieuwing is slechts een restauratie tot stand gekomen, een herstel van de volkskerkorganisatie. En dat laatste is op een voortreffelijke manier gedaan om zo te zeggen.

De organisatie loopt perfect en geld is er in overvloed voor het kerkelijk apparaat. Maar het is de dood in de pot met de kerk zèlf, met de vergadering der Christgelovigen en met de gemeenschap der heiligen.

Er is veel geld nodig voor zo'n enorm kerkelijk apparaat. Vanwaar komt dat vele geld? Alles van de overheid. De Staat draagt een bepaald deel van de totale opbrengst van de inkomsten- en de vermogensbelasting af aan de Kerk. De laatste jaren was dat 10 procent (de vaststelling van het percentage is een van de zaken waarmee Synode en Kerkeraad zich hebben bezig te houden en waarom-trent zij overleg plegen met de regering in Bonn; zie ons vorig artikel over deze Raad). Deze bijdrage van de Staat uit de opbrengst der belastingen wordt verhoudingsgewijs over de landskerken en de plaatselijke gemeenten verdeeld. Zo krijgt de kerk haar inkomsten niet meer door de vrijwillige liefde en offerbereidheid van de leden der kerk, om Christus' wil, maar door de Staatsdwang, waarmee het belastinggeld uit onze portemonnaie wordt gehaald, soms geperst. Dat is een noodtoestand. De kerk wordt onderhouden door het geld van iedereen, van jood, sectariër, vrijdenker, roomse en zo voort. Maar men ziet niet dat het een noodtoestand is. Het gaat prachtig. De kerkekassen zijn overvol. Ze lopen letterlijk over. De grote organisatie kan op gang blijven. Allerlei gebouwen kunnen verrijzen, niet alleen kerkgebouwen, maar ook culturele gebouwen, die heten in dienst van de kerk te staan.

De „zilveren koorde”, die wij ook kennen, ziet men in West Duitsland in de perfecte. En niet zonder vermeende rechtsgrond. Men grondt het recht van deze staatsbijdragen voor het kerkelijk leven op de zogenaamde secularisering, de naasting van kerkelijke goederen, het onder wereldlijk beheer plaatsen van deze goederen in 1803.

Men ziet niet dat deze zilveren koorde de dood in de pot is voor het kerkelijk leven. In Oost Duitsland liggen de zaken ook zo. Maar daar worden de staatsbijdragen steeds minder. De communistische regering voelt zeer weinig voor deze plicht. Daar wordt het voor de kerken moeilijk om de zaken voor elkaar te houden. Maar met het wassen van de nood, keert het verstaan van de nabijheid des Heren terug en het zoeken van zijn aangezicht. Wie zal op het ogenblik zeggen, wat de HEERE speciaal in Oost Duitsland onder de toenemende druk van het Marxistisch regime, nog ten goede wil werken om een overblijfsel van zijn kerk te behouden?

Zoa's het met het geestelijk leven staat, zo staat het ook met de beoefenaren van wetenschappelijke theologie. De theologie staat sterk onder invloed van mannen als Karl Barth en Bultmann. Er wordt in orthodoxe termen gesproken, en orthodoxe leerbegrippen worden gehandhaafd op de kansel. Maar men moet in staat zijn om achter de woorden te horen (dr Roessle). Wat bedoelt men? Wat wil men? Geloof men in de heilige Schrift als het geschreven Woord van God? Men kan valse dusgenaamde tegenstel-

lingen horen verkondigen als: Christus is de grondslag van het geloof en niet de heilige Schrift. Dit is geen tegenstelling! Heeft de kerk, als zij bij de woorden Gods leeft, altijd geweten; altijd beleden! Wij kennen Hem uitsluitend door het Woord der Schriften; het evangelie is tot ons gekomen en het wordt door alle geslachten bewaard in de heilige Schriften. Men kan onder invloed van Bultmann de werkelijkheid van de opstanding van de Here Jezus Christus horen betitelen als een mythe, die stamt uit de gedachtenwereld der eerste christenen, een mythologische voorstelling, die wij nu te boven zijn gekomen. Men predikt vooral wetenschappelijk en niet meer het Woord. De autoriteit van de heilige Geest, die in de Schrift met macht getuigt, is men kwijt.

Het ergste is: men hoort geen protesten; aldus dr Roessle nogmaals. Een z.g.n. protestantse kerk zonder protest als de Waarheid wordt aangetast! Een christenheid zonder geloof en zonder strijd.

Wij zeiden niet te veel, toen wij begonnen met de uitspraak, dat het er met het kerkelijke leven in de Duitse Bondsrepubliek zeer donker bijstaat. Allerlei tendenzen, die daar zo sterk aanwezig zijn, ziet de goede waarnemer ten onzent ook. De West-Europese geestelijke wereld is in onze tijd met vele banden verbonden. Wat daar de harten bekoort doet het bij ons ook.

Wat daar de geesten boeit doet het hier ook. In minder krasse mate wellicht. De

hiërarchie, het stichten van hoge kerkelijke functies, het instellen van allerlei kerkelijke diensten en van speciale predikantentaken — wij zien het allemaal in ons land ook steeds meer komen. En de speciale, en enige taak van de kerk, om het Woord des eeuwigen levens te prediken, te bedienen, wordt hoe langer hoe meer een taak van de tweede rang.

Het contact zoeken met Rome, het imiteren van Rome ligt in dezelfde lijn. Als men de hoog-kerkelijkheid nastreeft, komt men vanzelf bij Rome uit. Daar doen ze dat veel beter en consequenter dan protestanten het vermogen. Wij zien in ons land die toenadering tot Rome, vooral in hervormde kringen. De hoogkerkelijkheid is een van de wegen, die naar Rome voert.

We zeiden niet te veel, toen we de toestand van het kerkelijk en geestelijk leven in West Duitsland zeer droevig en donker noemden.

Wat er aan te doen? De toestand is in heel West Europa droef. Dat we deze nood zien, en dat we ze voor de HEERE brengen, en ons niet afwenden met een gezicht van: het is toch allemaal niets, want ze zijn daar in Duitsland immers niet vrijgemaakt gereformeerd. Neen, dat we toch niet vergeten, dat de HEERE machtig is om in zijn barmhartigheid nog een ontwakning te bewerken vóór dat West Europa ondergaat in bijgeloof en ongelooft.

A.

J. MEESTER.

Hoe krijgen wij een betere psalmberijming?

(Slot)

„Wat nu?“... vroeg ds H. Hasper in een brochure, toen de fiolen van critiek destijds op zijn eerste psalmberijming waren uitgegoten. En onze deputaten voor de psalmberijming zullen hetzelfde hebben gevraagd, toen zij vastgesteld hadden, dat zij het Psalter-1949 niet aan onze kerken mochten aanbevelen.

Wat nu? Hoe komen we verder? We weten wat we niet moeten hebben, maar weten we ook wat we wel moeten hebben?

De synode van Enschede had inderdaad een opdracht gegeven: na te gaan, welke mogelijkheden er zich overigens (buiten het Psalter-1949 van ds H. Hasper) nog voordoen, om tot verbetering van de psalmberijming te komen. De synode had ook enkele suggesties gegeven: „met name de mogelijkheden, welke zich binnen ons kerkverband mochten voordoen“; en ook: het zingen van onberijmde psalmen.

***

Het zingen van onberijmde psalmen is geen nieuwe gedachte. Elke vertaling betekent immers reeds: een zich verwijderen van de grondtekst; elke berijming betekent een nog verder gaan, een wringen en forceren van de grondtekst in een rijm- en maatschema, in een vaak onregelmatige strofe-vorm, en een aanpassen aan een bestaande melodie. Het is geen wonder, dat opnieuw de vraag gesteld werd: kunnen wij de psalmen ook onberijmd zingen? Daarmee zouden wij het dichtst bij de eigenlijke Bijbeltekst blijven.

Het rapport zegt, dat enkele deputaten zich bijzonder met deze aangelegenheid hebben bezig gehouden. De onder ons bekende vakmusicus H. v. d. Schaaf heeft een aantal onderzoeken en proefnemingen gedaan, teneinde de kerken te dienen.

Er bleken echter wel ernstige hinderpalen te bestaan, getuige het feit, dat deputaten het zingen van onberijmde psalmen in de eredienst thans niet durfden aan te bevelen, tenzij dan enkele korte psalmen.

Wel zien zij met belangstelling uit naar de ontwikkeling van deze zangvorm, welke zij scholen en verenigingen in overweging geven te beoefenen; maar dan naast de berijmde psalmen.

Er zijn immers twee of drie methoden van onberijmd zingen bekend, die elk hun bezwaren voor volkszang meebrengen.

In de eerste plaats is een nauwkeurige melodie mogelijk, die z.g. doorgecomponeerd is; d.w.z. niet in coupletform herhaald wordt, maar even lang duurt als de tekst. Zulk een melodie is natuurlijk veel omvangrijker dan

een coupletform, behalve bij psalm 117. En het uit het hoofd leren vergt veel studie; is veel te moeilijk voor massazang, die altijd met kinderen en met ouden van dagen rekt.

In de tweede plaats is de alleroudste psalmzang mogelijk: de psalmodie. Deze psalmodie bevat enkele vaste delen (de inzet, de toonhoogte van een volgend gedeelte, en de sluiting) en voorts een aantal delen, welke afhankelijk zijn van het aantal te zingen lettergrepen, en welke naar bevind van zaken in het schabloon moeten worden aangepast.

Deze psalmodie werd reeds in het oude testament door de levietische zangers beoefend; maar vergde veel kennis en oefening, die verre boven de gemiddelde draagkracht van de kerkganger uitgaat. In later tijden heeft deze psalmodie zijn voortzetting gevonden in het gregoriaans, en wordt daarom nog steeds in de R.K. Kerk gebruikt; zij het door geoefende en geleerde zangers.

Tenslotte komt de laatste tijd ook een mengvorm van de beide voorgaande zangwijzen op: bijzonder de N.C.R.V. heeft met haar uitzendingen van het werk van J. Gelineau ons hiermee op de hoogte gebracht.

Het is echter zeer de vraag, of wij met onze massazang gebruik kunnen maken van onberijmde psalmen; naar onze mening is de eerste vorm veel te moeilijk, en geeft de tweede vorm aanleiding tot een ongeordend en onmuzikaal gedruis.

***

Binnen ons eigen kerkverband was reeds in 1953 door wijlen ds N. Benschop een werkgroep georganiseerd, welke zich met de psalmberijming bezighield. Deze groep leverde, op verzoek van deputaten, circa 50 psalmen; afkomstig van 7 berijmers. Deputaten noemen dit werk „o.m. te waarderen om de ijver en de liefde, die de kerken wil dienen; echter nog al te onervaren, en met onvoldoende inzicht in de materie; niettemin troffen deputaten ook elementen aan, waarmee verder gewerkt kan worden“.

Ook buiten de kring der vrijgemaakte kerken zijn rijmproeven gemaakt. Deputaten hebben ongesond, hetgeen te hunner kennis was geraakt: eveneens gedeeltelijke bundels van betere en mindere kwaliteiten.

Voorts noemden zij ook nog een „gezelschap, bestaande uit leden der Ned. Hervormde, (gebonden) Gereformeerde, Christelijke Gereformeerde, Lutherse, Doopsgezinde en Remonstrantse kerken“, welk gezelschap totaal 40 Psalmen berijmde en vaststelde, die eerlang in een proefbundel zullen verschijnen. In dit veertigtal zouden de resultaten van de Ned. Hervormde Commissie zijn verwerkt.

Tenslotte noemden zij ook nog de berijming van Marnix van Sint Aldegonde (de vermoedelijke opsteller van het Wilhelmus), welke berijming in 1586 officieel door de generale synode onzer kerken is aanvaard, doch... nimmer ingevoerd.

Aparte vermelding verdient de suggestie van deputaten, om de bestaande psalmberijming van 1773 als uitgangspunt te nemen voor een **algehele restauratie** en vernieuwing.

Deputaten zien hier enige winstpunten in: dat een gedeeltelijk bekende berijming minder moeite bij de invoering zal opleveren dan een totaal nieuwe; dat zulk een gerestaureerde berijming wellicht door geheel psalmzingend Nederland zou kunnen worden gebruikt, enz. Zij wijzen erop, dat wijlen ds N. Benschop reeds een voorlopige schifting zou hebben gemaakt van de psalmen welke zonder meer bruikbaar zouden zijn, andere, die min of meer ingrijpend veranderd zouden moeten worden; en ook verzen, die totaal onbruikbaar zouden zijn.

***

Het rapport staat stil bij de betekenis van de oorspronkelijke psalmmelodieën, en meent dat deze niet losgelaten moeten worden. Temeer omdat ze de band met alle psalmzingerende kerken over de wereld vertegenwoordigen, zullen berijmers zich aan deze extra last moeten onderwerpen. Trouwens: waar zouden 150 nieuwe melodieën vandaan moeten komen, van dezelfde kwaliteit als de bestaande? En als men bestaande melodieën — van andere liederen dan de psalmen — zou willen lenen voor een nieuwe psalmberijming, dan wordt dit rondit **onbehoorlijk** geacht. Lenen betekent: gecamoufleerde armoede. En de psalmen zijn het waard, eigen melodieën te bezitten, die nergens anders voor gebruikt worden, die afgezonderd, „heilig“ zijn. Niemand schrikke van dit oudtestamentische woord: Calvijn's secretaris Théodore de Bèze noemde zijn Schriftberijmingen „Saints Cantiques“: heilige zangen.

Eindelijk noemt het rapport ook nog de homogeniteit, welke onze psalmmelodieën-schat kenmerkt; welke niet — als bij het afrikaanse psalmboek — door moderne, tussengevoegde, psalmwijzen mag worden gedevalueerd.

***

Nadat deputaten gewezen hebben op de konsekventie van een „vrijgemaakt Psalter“ (dat buiten onze eigen scholen stellig niet gebruikt zal worden, zodat onze jeugd steeds uit twee bundels zal leren zingen!) — geven zij een tiental praemissen, met het oog op een geheel nieuwe berijming. Hiervan nummer 8: „Indien een werkgemeenschap (hetzij de bestaande, hetzij deze gewijzigd, uitgebreid of vervangen zou worden) tot een juiste taakverdeling mocht komen, en over de goede krachten kon beschikken, menen deputaten dat een **Schriftgetrouwe psalmberijming tot de mogelijkheden behoort**“. Voorts nr. 9: „Bij een taakverdeling zal, behalve aan onderwerping aan het Woord en gebondenheid aan de belijdenis, moeten worden gedacht aan de categorieën: vertaling — exegese — parafrase — berijming — prosodie — musicologie — taal — eindredactie — algemene leiding en uitgave“.

Tenslotte praemisse 10: „Alleen wanneer dit werk met grote liefde voor Kerk en kerkzang, en met ervaren, toegewijde krachten kan worden ondernomen — en daarbij op de nodige financiële middelen kan steunen — verwachten deputaten hier iets goeds van, dat blijvende waarde zal blijken te hebben“.

D. W. L. M.

Goede lectuur is wat waard. Maakt anderen attent op dit blad en vraagt ze abonné's te worden!

Amalek

van Willem de Mérode

Aan Dr. H. Colijn.

Zoo vaak 't volk op den heuvel zag
Mozes' geheven handen,
Wist 't, dat Gods zegen op hen lag,
En sloeg het zijn vijanden.

't Was of Jehovah's heldenwacht
Hun bange slavenhorden
Te zaâm dwong tot een legermacht
En stormende slagorden.

De hand zonk, en de zege zwonk,
O! God zijn hulp liet varen.
Maar weer verhief zij zich en wonk
En weer wonnen de scharen.

Voorstoot en vlucht schiet heen en weer,
Met telkens feller wenden,
Tot 't volk vast weet: vast helpt de Heer,
En dorscht de rooverbenden.

Want voor de heldere avondlucht,
Gestut aan beide armen,
Bidt Mozes op des vijands vlucht
Gods wraak, voor 't volk erbarmen.

Zoo bindt 't gebed ook ons te zaâm
Van voor- tot achterhoede.
Stormend of staand, Gods heilige Naam
Bezielt met heilige woede.

De veldheer staat; het leger stormt
Zonder zich te bezinnen;
God heeft ons tot Zijn heir gevormd
Om voor Hem te overwinnen!

Uit: *De Standaard* van 15 Maart 1933.

Dit gelegenheidsgedicht uit de dagen van den verkiezingsstrijd in 1933, toen Regering en Volk in een gezagscrisis waren gezogen als nooit tevoren en bekommernis aller hart vervulde, vindt zijn commentaar in het schrijven waarmee de auteur zelf het aanbod ter publicatie in het antirevolutionnaire dagblad, tevens partijorgaan, *De Standaard*, en dat als volgt luidt: ¹⁾

Eerbeek, 7 Maart '33.

Hooggeachte Leider,

Vergun mij U bijgaand vers aan te bieden. Grondgedachte zijn de woorden van Davids gebed: „Zou ik niet haten, die U haten”, woorden die m.i. in dezen slappen tijd wel eens meer mogen herinnerd worden.

Ik heb de geschiedenis van Amalek gekozen, waar de leider Mozes, met opgeheven handen voor het volk bidt; de laatste twee coupletten zeggen genoeg, hoe ik het voor onzen tijd en strijd onder Uw aanvoering, opvat.

Zoo U er niet tegen heeft, zou ik het aan „De Standaard” willen geven. Maar mag ik, ondanks Uw grote beslommingen, met een enkel woord Uw toestemming vernemen?

Met de meeste hoogachting, Uw dw.

W. E. Keuning.

Nu, na vijf en twintig jaren, begrijpen wij dit gedicht en den dichter beter dan toen. En onwillekeurig denken wij aan De Mérode's critiek op het letterkundig leven van zijn tijd, van 1937: een oproep tot bezinning op het eigen en op het gemeenschappelijk geloof: „de christelijk protestantsche litteratuur zal nooit iets worden, tenzij er bezinning komt, op het eigen en op het gemeenschappelijk geloof. Geen marchandeeren. Beter alleen op den brandstapel dan samen aan een fuif” ²⁾.

Dit vers is als geheel niet een van de beste van De Mérode. Maar het heeft sterke strofen en toont een fors samenstemmen van klank en ritme. Verbondszekerheid, een diepe afhankelijkheid van den Heer alleen, de gebedsband en de totale overgave aan den geestelijken strijd worstelen er om den voorrang. Als zodanig roept het herinneringen op aan het bekende strijdlid van Da Costa: „Zij zullen het niet hebben, ons oude Nederland!”, ook een gelegenheids-gedicht uit een jaar van diepe crisis ³⁾. En wie ook nu zou zeggen: „Illusie”, gelijk niemand minder dan Groen van Prinsterer deed tegenover Da Costa, dien gelde ook vandaag nog het antwoord van Da Costa, dat hij geen feiten bezong, maar wat hij hoopte en aandrong ⁴⁾.

De ge'oofsband met het beste uit ons verleden zij de historische basis voor wat wij „cultuur” plegen te noemen, ook in politicis.

J. BOSCH.

¹⁾ Het origineel is in het Kuyperhuis aangetroffen.

²⁾ Zie *Groot Nederland*. 1940, p. 338. Herdrukt in het De Mérodenummer van *Polemios*, van 27 Mei 1950; en in het „ooievaartje” van A. Marja: *Over de Kling*, p. 125.

³⁾ Da Costa: *Politieke Poëzie* (1854), pp. 33—36. *Da Costa's Komplete Dichtwerken*, dl. III (1871), pp. 105—108.

⁴⁾ *Brieven van Mr. I. da Costa, medegedeeld door Mr. G. Groen van Prinsterer* (Amst. 1872), pp. 319—321.

KRITISCHE KRABBELS

„Op dezelfde condities?”

Rustig verliep de kerkeradsvergadering. De broeders zaten op hun gemak rondom de brede plank-op-schragen, die als kerkeradstafel dienst deed.

Het ene punt na het andere werd afgehandeld. Er werden ernstige, zwaarwichtige woorden over gesproken.

De rook uit de vele pijpen werd steeds dichter.

Een koffiepote stond boven een waxinelichtje. Het vlammetje bewoog traag heen en weer alsof het zeggen wilde: is het nou allemaal wel zo gewichtig wat jullie zeggen en doen?

Eindelijk kwam de komende gemeentevergadering aan de orde.

Er werd veel over gezegd.

Ten slotte vroeg de voorzitter: zullen we ook dit jaar de broeders en zusters weer op koffie met koek tracteren? Dat maakt de vergadering gezellig.

Ja, dat vonden de broeders ook. De koffie en de koek hoorden er nu eenmaal bij.

Toen het over die koffie-met-koek ging, werd het jongste kerkeradslid — hij was bakker — een en al aandacht.

En nauwelijks was het gewichtige koffie-met-koek-besluit gevallen of krachtig klonk het uit zijn mond — in de spanning zijner ziel vergat hij zelfs behoorlijk het woord te vragen —: „Voorzitter zou ik nu niet eens aan de beurt mogen komen met de leverantie. Broeder Malkenhof — en hij wees dit zeggend naar een mede-broeder diaken-en-bakker — heeft al jarenlang alles geleverd wat voor de kerk nodig was. Het avondmaalsbrood en alles!”

Broeder Malkenhof wendde zijn aangezicht naar zijn collega-in-dubbele-zin. Hij zei nooit veel. Hij deed alleen maar zeer trouw zijn werk. Toen hij zijn aggressieve broeder-in-het-ambt-en-in-het-vak aankeek was er zo iets als een ondeugende tinteling in zijn ogen.

„Voorzitter”, zei hij, „ik heb er niets geen bezwaar tegen dat deze broeder dit jaar de leverantie krijgt voor de gemeentevergadering. Ik zou alleen willen vragen: wil hij het ook op dezelfde condities doen als waarop dat steeds is gebeurd?”

Vóór de voorzitter de voor eigen zaak zo ijverige bakker-diaken nog het woord had kunnen geven, zei deze, innig vergenoegd over de zeldzaam vlotte wijze waarop hij een mooie bestelling in de wacht had gesleept: „Natuurlijk, dat spreekt vanzelf”. „Ik ben altijd „konkererend”” voegde hij er, een tikje zelfvoldaan, aan toe.

„Dat is dan afgesproken”, zei Malkenhof met een effen gezicht. „Ik heb ook al meer dan dertig jaar die leverantie gehad. En wat de condities betreft: Ik heb het gedaan naar de regel die mijn vader me steeds heeft voorgehouden. Die zei altijd: Jong, denk er om, dat je aan de kerk geen cent verdient! Want de kerk — die is van de Here Jezus! Ik ben blij dat onze jonge broeder nu ook eens de beurt krijgt”.

„Onze jonge broeder” wist niet goed hoe hij kijken moest.

De andere broeders lachten verstolen.

En de dominé zei: „Dat is dan afgesproken”.

FRATER.

Kerkelijke bijdragen in Amerika

Volgens de mededelingen van de National Council of Churches in Amerika hebben voor het eerst in de geschiedenis de bijdragen welke door de leden der kerken voor die kerken werden opgebracht de twee milliard dollar overschreden. Door 52 protestantse en oosters-orthodoxe kerken werd 2.041.908.161 dollar opgebracht. Hiervan was 81% bestemd voor de eigen plaatselijke kerken 18.9% voor zending, evangelisatie enz. Dit jaar werd door elk kerklid gemiddeld opgebracht 56.74 dollar, tegen 52.88 dollar verleden jaar. Voor de buitenlandse zending brachten deze 52 kerken 69.609.916 dollar op.

Fundamentele vragen

VII

DE LEER OVER HET ZIJN

Indien men bij al het zijnde onderscheidt tussen stof en vorm, beziet men de werkelijkheid vanuit het technische aspect, het vormingsaspect. Bij de geschapen dingen, planten, dieren en mensen kan men niet spreken van stof en vorm, omdat dit geen producten zijn van vormingsarbeid aan een gegeven materiaal. Past men de begrippen stof en vorm hierop echter toch toe, dan moet men in het begrip vorm het element van de groeiende verandering leggen. De consequentie is dan dat men de Schepper aanziet voor een groot technicus. En de verandering wordt dan in de begrippen stof en vorm geïntroduceerd door het onderscheid tussen act en potentie.

Zo zijn we van het probleem van de techniek in de huidige cultuur gekomen bij één van de vragen van de leer over het zijn. In de vorige eeuw stond bij de wijsbegeerte de vraag naar de kennis, de kennismogelijkheid en de kenniswegen, op de voorgrond. Thans behandelt men de vraag naar ons kennen weer dikwijls in het kader van de zijnsleer. Dat is ook juist, omdat bestaan vooraf gaat aan het verstaan, het zijn aan het kennen.

Nu is de vraag wat we onder het zijn en het zijnde, moeten verstaan, het zijn namelijk waaraan de scholastiek de eigenschappen van stof en vorm, act en potentie geeft. Het zijn leert men kennen door abstractie. Abstraheren is een merkwaardige bezigheid. Indien men van een concrete eikenboom de individualiteit abstraheert, houdt men een begrip over waaraan alle eikenbomen voldoen. Dit begrip dat de eikenboom in het algemeen aanduidt, duidt op het wezen van een boom of het zijnde van een boom. Verdergaande abstractie brengt ons bij het begrip plant, het wezen van een plant of het zijnde van een plant. Nog verdere abstractie brengt ons bij het begrip het stoffelijk bestaande. De volgende trap van abstractie voert tot het schepselmatig bestaande en de laatste trap tot het zijn.

Een andere wijze van abstraheren gaat reeds uit van het onderscheid tussen stof en vorm. Hier zijn drie trappen van abstractie. De eerste trap van abstractie brengt ons bij het natuurkundige wezen van de zaken. We komen dan tot de begrippen zoals paard, ster, kleur, zwaarte. De tweede trap van abstractie brengt ons bij de wiskundige vorm. Hierbij gaat het slechts om de afmetingen. De derde trap van abstractie zou ons brengen bij het zijn zonder meer.

Bij elke trap van abstractie wordt het begrip meer omvattend. Tegelijkertijd krijgt het gevormde ruimere begrip minder eigenschappen. Indien men alle planten in een begrip omvat kan men niet meer van bladeren, bloemen en takken spreken, want dan zouden een aantal planten zonder takken of bladeren, buiten dit begrip vallen. Men kan hoogstens zeggen dat een plant een levend organisme is zonder gevoel. Bij de één na laatste abstractie volgens het eerste schema van abstraheren blijft eigenlijk maar één eigenschap over: het schepselmatig bestaande is geen God. Tegelijk is de omvang van het begrip zo groot dat slechts één buiten dit begrip valt en dat is de Schepper zelf. De laatste trap van abstractie brengt ons bij het zijn dat zowel God als ook geheel de schepping omvat. Maar dan blijven er geen eigenschappen meer over om aan dit zijnsbegrip te verlenen!

Hierover zijn inderdaad dikke boeken geschreven. Het duidelijkste in deze zin is misschien het nederlandse boek: Algemene zijnsleer van pater dr. mr. Angelinus O.F.M. Cap. in 1947 bij Het Spectrum uitgegeven. Op p. 29 lezen we daar bijvoorbeeld: „Alleen door het zijn is het heelal met al wat daar in is, God inbegrepen, aan het volslagen niets ontrukkt. Aan het zijn ontleent alles zijn werkelijkheid”.

De moeilijkste vraag is nu hoe men van dit algemene, alles omvattende en daardoor nietszeggende zijnsbegrip de eigenschappen kan vinden. Hoe wordt het verantwoord dat men aan het zijn als zodanig de eigenschappen van vorm en materie, van act en potentie verleent?

Angelinus gaat van twee punten uit. Hij stelt dat het zijn immer verbonden is met het worden en dat de alomvattende eenheid van het zijn steeds samengaat met de veelheid van de zijnden. Vraagt men naar het standpunt van waaruit hij dit weet, dan zegt hij dat het hier over een terrein gaat waar alleen het verstand kan doordringen (p. 56—58). Het verstand van de mens vermag dus uitspraken te doen over het zijn van God en over geheel de kosmos! Het verstand van de mens vermag het dus te zeggen en als waarheid te leren dat ook God aan het zijn z'n werkelijkheid ontleent! Het verstand van de mens vermag het dus om uitspraken te doen over stof en vorm bij God, over act en potentie bij God! Let wel, het verstand van de mens vermag dit te doen buiten de Woordopenbaring om!

De Schriftgelovige zal wel inzien dat we ons hier op een dwaalweg bevinden. Toch zijn er veel mensen die iets van deze zijnsleer in hun dagelijkse taal hebben overgenomen. De grootste fout van deze zijnsleer is dat hier wordt geleerd dat het zijn werkelijkheid verleent aan het zijnde. Met andere woorden:

het bestaan van God en kosmos wordt hier gefundeerd in het zijn. Dit strijdt met de belijdenis van de Schepping. God ontleent zijn werkelijkheid niet aan het zijn maar aan zichzelf. Ik ben die Ik ben, geldt als woord van verbondstrouw, maar ook als aanduiding van Gods zelfgenoegzaamheid. Tegenover Hem ontleent de schepping zijn werkelijkheid aan Gods scheppingswil. Wij bestaan door Gods scheppingswoord. Ons zijn vindt zijn vastheid in Zijn trouw en niet in het zijn.

Indien men spreekt van het wezen van een zaak, bedoelt men meestal de zaak met zijn belangrijke en meer algemene eigenschappen, de zaak geabstraheerd van al het bijkomstige en toevallig bijzondere. Het woord wezen heeft echter de bijmaak van het bestaan op grond van eigen zijn. Wie „wezen” zegt, zegt eigenlijk „de werkelijkheid van een zaak ontleend aan het zijn”.

Misschien ga ik te ver, maar op grond van deze gevaren spreek ik liever niet van het wezen van een zaak. Als men dat woord: „wezen” uitbant blijkt dat men er in het taalgebruik toch niet armer op is geworden. Er zijn vele woorden die beter uitdrukken wat men bedoelt, om te gebruiken in de plaats van het woord „wezen” uit de scholastieke zijnsleer.

J. STELLINGWERFF.

Het sociale arbeidsvraagstuk

III

(En de oudendagsvoorziening)

Wij zijn ons er wel van bewust, dat hetgeen wij in dit artikel over de A.O.W. willen opmerken, afwijkt van de opvattingen, welke doorgaans in onze kring opgeld doen.

Die afwijking — en dat willen wij uitdrukkelijk vooropstellen — zit niet in een verschil van principiële waardering t.a.v. de huidige vorm van de A.O.W.

Daarvan valt weinig goeds te zeggen en principiële critiek daarop is nodig.

De noodzaak tot critiek wordt klemmender naarmate het Prot. Christ. volksdeel meer onder de bekoring en invloed van de humanistische idolen van welvaartsstaat en sociale zekerheid.

Maar als wij dit zo uitdrukkelijk vooropstellen, moeten wij er direct aan toevoegen, dat naar onze mening het vraagstuk van de oudendagsvoorziening meestentijds te eenzijdig wordt benaderd en besproken.

In ons eerste artikel merkten wij op, dat in de vooroorlogse jaren onze Gereformeerde academici weinig of geen belangstelling toonden voor het door Dr. Kuyper als primair aangewezen „Sociale arbeidersvraagstuk”.

In vrijwel alle takken van wetenschap hadden de Gereformeerden representatieve beoefenaars, maar voor de sociologie was geen belangstelling.

Het gevolg — het kan ook tevens oorzaak zijn — van dit gemis aan sociale belangstelling was, dat men geen of onvoldoende oog had voor de schrijnende nood van de naaste. De zedelijke en financiële nood van de honderdduizenden werklozen en onverzorgde ouden van dagen werd niet gepeild.

Het antwoord op de vraag of het vandaag in onze kring anders en beter is, laten wij aan de lezer over.

Bij alle waardering voor de gedegen critiek, die in onze kring op de A.O.W. wordt uitgebracht, voelen wij het steeds als een groot gemis, dat aan het sociologische aspect van de ouderdomsvoorziening onvoldoende aandacht wordt besteed.

Wij moeten zuinig zijn op onze goede naam. Willen wij in ernst onze critiek op de A.O.W. aannemelijk maken, dan zal elke critiek moeten beginnen met het sociologisch aspect; zal elke critiek moeten beginnen met de erkenning, dat onze Overheid — door een complex van oorzaken, die wij hier niet bespreken kunnen — gepaast werd voor de noodzaak op zeer korte termijn een oplossing te zoeken voor het brandende probleem van de ouderdomsvoorziening.

Wie de bittere ernst en de brandende actualiteit van dit probleem voorbijziet, geeft blijk weinig inzicht te hebben in wat de Schrift

onder bewegen met het lot van de naaste verstaat.

Het was toch maar zo, dat geen tien- maar honderdduizenden ouden van dagen geen, of onvoldoende pensioen hadden. (Op 1 juni 1952 bedroeg hun aantal 438.000).

Het was toch maar zo, dat de omstandigheden waaronder en de voorwaarden waarop deze honderdduizenden door de gemeentelijke organen van maatschappelijk hulpbetoon of sociale zorg in het leven werden gehouden, en principiële en sociaal even verwerpelijke waren als de wijze, waarop de overheid thans de zaak meent te moeten behartigen.

Hoe groot en schrijnend de nood bij velen was, kunnen zij vertellen, die krachtens milieu, ambt of beroep met de toestand van die onverzorgde oudjes op de hoogte waren. Als wij de ernst van de noodtoestand zien, valt het niet moeilijk te erkennen, dat het de plicht van de Overheid was, hier regelen op te treden.

De fout is niet, dat de Overheid hier regelen optrad. Hier zit de fout, dat de Overheid zich bij de plicht tot ingrijpen liet leiden door typisch Roomse en socialistische doctrines.

En dit is de vreselijke fout van het in partij en vakbeweging georganiseerde Prot. Christelijke volksdeel, dat het na een tam protest mede de verantwoordelijkheid voor de gang van zaken op zich nam.

Tegen de humanistische doctrines zullen wij blijvend moeten protesteren, maar daarbij erkennen, dat er hier een noodtoestand was en dat de Overheid de plicht had regels, — maar dan goede regels — te stellen.

Het vraagstuk van de oudendagsvoorziening is een sociaal-maatschappelijk probleem, maar ook een probleem, dat voor onze verantwoordelijkheid ligt.

Het gaat hier om de sociale verantwoordelijkheid van de gelovige tegenover de naaste. En het is deze sociale verantwoordelijkheid, het is de Schriftuurlijke beweging tegenover de naaste, die we teveel missen in ons spreken en schrijven over de A.O.W. We zeiden, het vraagstuk van de oudendagsvoorziening is een sociaal-maatschappelijk vraagstuk. Daarom moet dit vraagstuk worden opgelost op sociaal maatschappelijk terrein.

Dat het aantal onverzorgde ouden van dagen kon oplopen tot bijna een half miljoen in 1952, bewijst, dat er vóórdien onvoldoende mogelijkheden waren tot het treffen van voorzieningen, die een redelijk bestaan voor de bejaarden garandeerden.

Weer moeten wij zeggen, dat wij het verklarende complex van oorzaken hier niet kunnen bespreken. Het feit zelf is onloochenbaar.

Voor de valide arbeider en desnoods ook voor kleine zelfstandige dienen er sociaal-

maatschappelijke organen te komen, waarin hij onder eigen verantwoordelijkheid maatregelen kan treffen voor de oude dag.

Het ontwerpen van zulke organen is zeker niet moeilijker, dan het ontwerpen van een alles omvattende volksverzekering. Met het wettelijk verplichten van bedrijfspensioenfondsen, waar nodig met steun van de Overheid, met het verplicht stellen van daarvoor geëigende fondsen in de sector van de z.g. kleine zelfstandigen, waar nodig met aanvullende steun van de Overheid, zou het vraagstuk van de oudendagsvoorziening rechtvaardiger, goedkoper en meer sociaal zijn opgelost, dan thans met de A.O.W.

Voor die oplossing had het Gereformeerde volk moeten strijden. Tegenover de staatszorg-oplossing hadden wij deze oplossing kunnen en moeten stellen.

Wij hebben dat niet gedaan. Wij hebben dat niet gekund, omdat we in onze kring geen sociologen hadden en... nog niet hebben.

Zo kon onze Overheid, overigens met humane bedoelingen, zonder grote weerstand haar staatszorg-doctrines realiseren.

Als ons Gereformeerde volk, als onze academici de laatste decennien, evenals Rome en het socialisme, belangstelling hadden getoond voor het sociale arbeidsvraagstuk, als het bewogen was geweest met het lot van de honderdduizenden ouden van dagen, dan was het gaan ijveren voor deze geëigende maatschappelijke organen, had het een zakelijk en verantwoord antwoord kunnen geven op het brandende vraagstuk van de oudendagsvoorziening.

Maar die belangstelling was er niet en die sociale bewoening evenmin.

Nu wij, door eigen schuld onverwacht, worden geplaatst voor de typisch humanistische oplossing van het vraagstuk der oudendagsvoorziening, zijn velen van ons verbijsterd en lopen gevaar te vervallen tot een reactiehouding.

De reactiehouding, waarin de uitersten aan bod komen.

Men verliest uit het oog, dat de oudendagsvoorziening een sociaal-maatschappelijk vraagstuk is en op sociaal maatschappelijk terrein tot oplossing moet worden gebracht.

Het overhevelen van de oudendagsvoorziening naar de staatszorg is verwerpelijk, maar bijna even verwerpelijk is het overhevelen van de oudendagsvoorziening naar de diaconale zorg.

Dat de Overheid de ouderdomsvoorziening trekt in de sfeer van staatszorg is fout, maar als kerken de oudendagsvoorziening trekken in diaconale sfeer, is dat ook fout. Voor de kerken heeft deze fout gevaarlijke consequenties.

B.v. deze: dat aan de kerken financiële lasten worden opgelegd, die nu moeilijk en in de toekomst onmogelijk kunnen worden gedragen. Dat daardoor andere en noodzakelijke activiteiten worden geremd.

Of deze consequentie, dat we nu onze jeugd als eis van Gereformerd beginsel iets gaan voorhouden, wat in de toekomst onmogelijk kan worden volgehouden.

Immers, de bedragen welke gemoeid zijn met het verschaffen van een redelijk onderhoud aan onze ouden van dagen, zijn zo groot, dat de kerken die nooit blijvend zullen kunnen opbrengen. Misschien is het mogelijk in een tijd van hoogconjunctuur en in enkele gemeenten, waar de verhoudingen bijzonder gunstig liggen. Maar het is ten enenmale onmogelijk bij minder gunstige conjunctuur en in gemeenten, waar de verhoudingen normaal zijn.

En dan spreken we maar niet van het feit, dat het percentage bejaarden van 6 bij de eeuwwisseling, is geklommen tot 9 nu en binnen afzienbare tijd 11 zal bedragen.

Wij leven in een wereld, waarin niet de schriftuurlijke normen, maar humanistische doctrines worden gerealiseerd.

Dat blijkt ook uit de wijze, waarop onze Overheid het vraagstuk van de bejaardenzorg heeft opgelost.

Zoals gezegd, daartoe zijn ernstige bezwaren in te brengen. Bezwaren, die tegen de achtergrond van het streven naar de alverzorgende staat bijzondere klem krijgen.

Maar er is meer.

De bezwaren, welke wij thans aanvoeren tegen de A.O.W., gelden in nog sterkere mate voor de kinderbijslagwet, die op stapel staat en wij moeten er rekening mee houden, dat

de uniformering van de sociale wetten zal worden aangegrepen om vrijwel alle sociale voorzieningen te trekken in de sfeer van de staatszorg.

Dat is een benauwend perspectief.

Onder de indruk van dit perspectief, zijn er onder ons, die menen het accepteren van de A.O.W. uitkering te moeten ontraden en onze hulpbehoevende bejaarden door de diaconie verzorgd willen zien.

Voor deze mening kunnen wij respect hebben — zolang ze persoonlijk blijft en niet dwingend aan anderen wordt opgelegd — maar we willen toch opmerken, dat deze mening de onafwendbare consequentie heeft, dat ook de grote gezinnen en straks de zieke en invalide werknemers, vanwege de diaconie hun levensonderhoud moeten ontvangen.

Via het tussenstation van de z.g. volksverzekering vinden straks alle sociale wetten en voorzieningen, ook die van de uitkering bij werkloosheid, hun eindpunt in de staatszorg.

Accepteert men deze staatszorg niet voor onze bejaarden, dan kan die ook niet worden geaccepteerd voor onze werkloze, zieke en invalide werknemers.

Dan is er voor de kerk in onze maatschappij geen plaats en geen mogelijkheid meer. Laten wij met deze conclusie voorzichtig zijn en ook voorzichtig met opvattingen die tot deze conclusie noodzakelijk zijn.

PERSCHOUW

Over kerkelijke kwesties en nog wat

Naar aanleiding van het overlijden van Prof. Deddens schreef Ds. Algra van Gorkum een herdenkingsartikel. Hij memoreerde daarin eerst dat Prof. Deddens met grote toewijding getracht heeft de studenten iets te laten zien wat de Heere deed om zijn volk. Daarin ging hij als volgt verder:

Maar nu iets anders. Ds. D. van Dijk van Groningen schrijft in verband met het sterven van prof. Deddens: „De ene schok na de andere jaagt de Heere door het leven onzer kerken heen, zodat zij beven tot in de fundamenten. Wat is dat? Wat wil dat? Wat zegt de Heere daarmee? Ik weet het niet. Neen, ik zou niet gaarne daar een gepreciseerd antwoord op geven. Maar in het algemeen weet ik het wel. De Heere zegt: weest niet hoogevoelende, maar vreest. Steunt niet op mensen, maar verwacht het alleen van Mij, de Heere Uw God”. Tot zover ds. D. v. Dijk.

Ik denk dat we dit laatste nog wel iets kunnen preciseren.

Drie maal in korte tijd een hoogleraar gestorven door een hartaanval of door een beroerte. We kunnen dan vlug zeggen: ze hebben zich verteerd in dienst van den Heere. Zeker. We kunnen ons echter ook eens afvragen of sommige „leidinggevende figuren” niet stelselmatig worden gesloopt door allerlei kwesties waarin zij betrokken worden. Daarom zou ik, als vervolg op wat ds. van Dijk schreef willen zeggen: steunt niet op mensen maar verwacht het alleen van den Heere, dat wi. zeggen: als U met een moeilijke kwestie zit, klep niet aanstonds naar een professor of zo, maar zie er zelf uit te komen. Gaat dat niet, dan moet u maar leren het helemaal alleen van den Heere te verwachten. Kwesties worden niet opgelost doordat hoogleraren er zich mee bemoeien; en een synode komt niet uit de prak, doordat hoogleraren er heen snellen: ieder, die wel eens een „zaak” in gemeente of classis heeft meegemaakt, weet hoe daardoor je kracht wordt gesloopt en we moeten er toch eens ernstig rekening mee houden dat meer dan één dienaar des Woords, hoogleraar of ouderling overspannen is geraakt doordat moeilijkheden in het kerkelijk leven hem niet meer met rust lieten. Laten de hoogleraren, ook om hun gezondheid, verre blijven van een Generale Synode en laten we bovendien bedenken dat de meeste kwesties niet worden opgelost door een wetenschappelijk verantwoord oplossing, door een juist kerkrechtelijk advies, maar door bekering. Ik heb dat in ons classicaal ressort goed gemerkt: het zit hem niet in een kerkrechtelijke kwestie of in verschil van opvatting inzake het kerkverband, maar hierin of de broeders elkaar

Dat de Overheid de sociale zorg tot staatszorg maakt is principiële fout.

Maar wij mogen niet vergeten, dat die Overheid ons nog de volle vrijheid van meningsuiting laat.

Ook niet vergeten, dat God ons nog ruime mogelijkheden gelaten heeft om in onze samenleving op te komen voor Zijn wet en getuigenis.

Daar ligt onze roeping en onze verantwoordelijkheid.

Voor de verzorging van onze ouden van dagen, onze werkloze, zieke en invalide broeders en zusters zijn primair de sociaal maatschappelijke organen aangewezen.

Willen wij als Gereformeerden onze roeping en verantwoordelijkheid in de maatschappij zo effectief mogelijk vervullen — en met minder mogen wij vooral nu geen genoeg nemen — dan moeten wij blijvend strijden voor de geëigende maatschappelijke organen, blijvend getuigen tegen het streven naar de alverzorgende staat.

Dan zal blijken, dat Dr. Kuypers woorden, waarmede wij deze artikelen openden, ook vandaag nog brandend actueel zijn.

Dan kunnen wij, trouw aan de beste tradities van het Gereformeerde volksdeel, aan de bekende woorden „Christelijk Sociaal” een nieuwe, zinvolle inhoud geven.

Wormer.

JAC. WIJNANDS.

willen liefhebben en het Woord willen aanvaarden. Het hielp in onze classis niet of ds. Vonk sprak met al zijn wijsheid en autoriteit. Het hielp in Kralingen niet of prof. K. Schilder zich zeer bewogen gaf tot hulp in de moeiten. Het hielp op de Generale Synode van Enschede niet in de zaak-Soembanese kerken, dat prof. Deddens er zich mee bemoeide. In vele kwesties zou het niet baten al stond er een dode op, of verscheen er een engel uit de hemel. De zaken liggen gewoonlijk ernstiger. En eenvoudiger. De Heere liefhebben en dus ook je broeder. En maar veel aan den Heere overlaten.

Dat woord heeft terecht de aandacht getrokken.

Ds. Veltman nam het in het Utrechtse Kerkblad over en schreef daaronder het volgende:

Wijze woorden! Als allen in het kerkelijk samenleven er eens naar leerden handelen! Wat zouden kerkeradsvergaderingen veel korter kunnen duren; wat zouden sommige classes minder frequent bijeen behoeven te komen; wat zouden Generale Synodes een korte zittingsduur behoeven te hebben! Wat zouden er minder slapeloze nachten door predikanten en ouderlingen worden doorleefd! Wat zouden er minder overspannen predikanten en ouderlingen van kerkelijke vergaderingen naar hun huis en werk terugkeren. Hoe groot is het aantal ambtsdragers, dat door de laatste Generale Synode, althans tijdelijk, volkomen knock-out geslagen was?

Er zeuren hier en daar plaatselijk kwestievan-niets jaren — en jarenlang maar door. Men bijt zich vast in z'n „recht”. Men beoordeelt en veroordeelt mede-belijders om iets, dat zij, toen alles nog koek-en-ei was, eens gezegd hebben en dat, nadat men onenigheid gekregen heeft, als een kwaad-van-je-welste wordt aangewreven en als een onvergeeflijke zonde wordt toegerekend. Men staart zich blind op de „houding” van br. A. op een eigenaardigheid van br. B., op een onvoorzichtige uitlating van br. C. En men verwijderd zich almeer van de ander. En predikanten en ouderlingen kunnen zich maar met de „zaak” bemoeien, die nooit tot een einde komt, omdat, ja omdat men er blijkbaar geen einde aan wil hebben. Omdat men het woord „vergevensgezindheid” uit z'n taalschat geschrapt heeft. Omdat men zichzelf wil handhaven, koste wat het kost. En alle vermaan stuit af op het: ja, maar hij... Misschien heeft men dan ook nog de mond vol over „dooragnade reformatie”. Maar de concrete bekering van alle dag, de concrete heenkering tot de Heere en dus tot de broeder, die werkelijk of vermeend gezondigd heeft (en natuurlijk is hij een zondaar!) wordt hardnekkig geweigerd, ondanks alle mooie en vrome woorden.

Daar lijden predikanten onder. Daar tobben ouderlingen soms over. Dat beneemt de vreugde in het werk. Dat slokt de kostbare

tijd, die voor allerlei andere dringende arbeid zo hard nodig is, eenvoudig op. Dat bréekt hoogleraren in hun activiteit, ja in hun levenskracht. Daar wordt de „wervingskracht” der Kerk door onmogelijk gemaakt. Daar gaat, als God het niet verhoedt, het geestelijk leven van menigeen aan te gronde. Daar lijdt de gemeenschap der heiligen door. Daar gaat op de duur de Kerk aan stuk!

Als kerk-mensen, nadat er onenigheid is ontstaan en daarover is uitgepraat, geen punt achter hun „kwestie” willen zetten, als zij in verbittering en koppigheid en morrend verzet hun weg gaan en daarom maar blijven adresseren en rekwestreren aan predikanten, kerkeraden, meerdere vergaderingen — dan kan dat niet uit de Geest van Christus zijn. Dan is er geen waarachtige liefde. Dan is er geen bekering!

En dan is het nog het ergste niet, wanneer ambtsdragers overspannen raken of een hartkwaal krijgen; en het ergste is ook nog niet, dat professoren plotseling worden weggerukt, al veroorzaakt dat ook groot verdriet. Het aller-ergste is: dat dan de Naam des Heeren om onzentwille niet geëerd en geprezen, maar aangerand en gelasterd wordt; dat Zijn toorn daarom brandt over onbekeerlijken en de voortgang van Zijn Koninkrijk door onze zonden wordt geblokkeerd.

Wij hebben meer liefde nodig; christelijke liefde; liefde, geboren uit de wondere liefde van Christus. Dan zal er onder ons ook meer waarachtige welwillendheid, oprechtheid, openheid, soepelheid, vriendelijkheid, vergevengezindheid, blijdschap, vrede en nog zoveel meer goeds gevonden worden. Want dat zijn immers de vruchten, die de Geest der liefde werken wil.

Leven wij nog wel oprècht uit de volkomen vergeving van al onze zonden? Dan gaan we vergeven. En dan gaan de hartkwalen minder worden. En de maagklachten. En de zenuwspanningen. Wij gaan in tot de vrede, die Christus geeft! HIJ is onze Vrede!

Het is goed, dat rusteloos op deze dingen wordt gewezen. Want ze raken de centrale zenuw van het kerkelijk leven. Als er niet in werkelijkheid is het vasthouden van de broeders, ook van de zondigende, dwalende, dwaze broeders als er niet in werkelijkheid is het de minste willen zijn, het hunkeren om te vergeven, het willen dienen — dan wordt heel het kerkelijk leven een leugen, een toneelspel.

Als in een kerk een broeder zondigt, als een broeder om wat voor reden ook „in conflict” komt met de kerkeraad, dan eist God vóór alles één ding, namelijk dat we met die broeder in waarachtige liefde en dus met schier indeloos geduld worstelen om hem weer naar de goede houding tegenover de Here te dringen. Dan mag, dan moet het maar om één ding gaan, namelijk: om het „winnen” van die broeder. Al worden we persoonlijk gewond, belasterd, getrapt, dat zullen we moeten verdragen om Gods wil. Want het mag in eerster instantie niet gaan om herstel van eigen recht, om rehabilitatie van eigen eer. Neen het moet vóór alles gaan om zo'n broeder uit de strikken van zonde, dwaasheid, dwaling, los te rukken. Het gaat er in eerster instantie om, dat hij weer bezwijkt voor de macht van Gods genade.

Dat is ook de enig goede manier om hardnekkige zondaren tegemoet te treden. Zeker, we moeten tegenover hen met grote trouw en onverzettelijk blijven wijzen op Gods wil, op Gods eis, zoals die in de situatie waarin zij verkeren, in hun leven komt. Maar we moeten dat tegelijk doen in zelfverloochenende liefde. We moeten hen vasthouden en steeds weer confronteren met de levende, genadevolle Heiland. En wanneer wij hen zo oproepen om Christus' navolger te zijn, dan zal ten slotte één van tweeën gebeuren. Ze zullen overwonnen worden door Gods genade — of, om met Calvijn te spreken —, de zweer zal ten volle zichtbaar worden en opbreken.

Als bij de behandeling van deze „zaken” — het zijn evenwel nooit „zaken”! — een kerkrechtelijke kwestie optreedt, die als een kankergezwell het kerkelijke leven gaat verwoesten, dan moest toch eigenlijk iedereen onmiddellijk beseffen, dat de duivel die er tussen smijt. En dat het er dan vóór alles op aankomt die kwestie „even” in orde te maken. Als er wederzijds vertrouwen en liefde is, dan kan dat in een paar minuten gebeuren! En dan kan men zich weer met alle liefde werpen van de eigenlijke zaak. Namelijk: het

winnen van de broeder, opdat hij weer komt te staan in het zonnelicht van Gods genade — of als onbekeerlijke zondaar openbaar wordt.

Het kan bij de behandeling van broeders formeel keurig, juridisch correct, maar tegelijk zo weergaloos liefdeloos en dus goddeloos toegaan!

Onlangs is er in de pers een bewogen discussie gevoerd tussen Dr Buskes en enkele prominenten uit het synodale kamp over „Assen”. Eén ding daaruit heeft mij hevig getroffen. Ik zal dat nooit meer vergeten. Dr Buskes vertelde namelijk, dat hij in de tijd, toen hij in het Geelkerken-conflict door de classis-Alkmaar „behandeld” werd nooit ofte nimmer door één broeder uit die classis broederlijk, pastoraal was aangesproken! Wie in de veertiger jaren geschorst werden weten wat het betekent in de greep van kerkelijke vergaderingen te komen! Maar is het niet gruwelijk, als men in zo'n tijd op een broeder toetreedt in een kille, zakelijke, juridische houding. Als men niet met hem worstelt in die zelfverloochenende liefde, welke Christus van al de zijnen vraagt. Een liefde welke zij moeten openbaren jegens alle mensen, maar in het bijzonder jegens de, misschien nog zo erg zondigende en dwalende, broeders. Ik ben het met de dogmatische beslissingen van „Assen” van harte eens. Maar ik huiver nu voor dat vonnis over Dr Buskes!

We zullen er ons steeds weer van moeten doordringen, dat het grote gevaar voor de kerk altijd hierin bestaat, dat we de „eerste dingen” vergeten. We gaan zo gauw onze kerkrechtelijke dille en onze dogmatische komijn verdienen. Maar we laten na het eerste der wet namelijk het rechtvaardige handelen, de barmhartigheid, en de trouw aan God en de naaste!

VAN HIER EN GINDS

Onderwijs in Amerika

Sinds 1943/44 is het aantal kinderen, dat in de Verenigde Staten van Noord Amerika de bijzondere scholen bezoekt gestegen van ruim 2½ miljoen tot ruim 5 miljoen 400 duizend. Maar 90% van deze winst komt ten goede aan de rooms-katholieke scholen. In 1943/44 bezocht een op de tien kinderen de bijzondere school. Thans één op de zeven. Bij de National Union of Christian School die speciaal de organisatie is van de Chr. Geref. Scholen, zijn aangesloten 207 scholen met 1500 onderwijzers en 40.754 leerlingen.

Drank in Amerika

De fabrikanten van sterke drank besteden per jaar 250 miljoen dollar aan reclame voor hun waren. De heren hebben succes. Want er zijn in Amerika 7 miljoen „drinkers”, 10 miljoen „gematigd” dito en 48 miljoen „gebruiken”. Voor sterke drank wordt in Amerika twee maal zoveel uitgegeven als voor het onderwijs en zes maal zoveel als voor de kerken.

Jeugd van Oost-Duitsland

In Oost-Duitsland is naar analogie van en vooral in tegenstelling met de kerkelijke confirmatie (belijdenis) van de jeugdige leden door de communisten een soort jeugd-wijding georganiseerd. Daarbij „wijden” de jonge Duitsers zich aan de ideologie van het commu-

nisme. Walter Ulbricht de vice-president van Oost-Duitsland verklaarde dat van alle jongelui welke de scholen verlaten verwacht wordt dat zij aan deze jeugdwijding deelnemen, ongeacht de overtuiging van hun ouders of de ideologie waarin ze waren opgegroeid. Speciaal keerde hij zich tegen de kerk. Worden jonge mensen getraind in het vrije en onafhankelijke denken als hun catechisaties hen dwingen te geloven dat zij geschapen zijn door supranaturele dingen — zo vroeg hij.

In het orgaan de communistische partij van Oost-Duitsland schreef Karl Maron, de minister van binnenlandse zaken, op 10 oktober j.l.: „De oostduitse staat zal niet tolereren, dat de kerkelijke autoriteiten de kinderen een gewetensconflict opleggen”.

Als antwoord hierop is van de kansels van alle evangelische kerken in Oost-Duitsland op 20 oktober een verklaring van de bisschoppen voorgelezen, waarin er bij de gelovigen op aangedrongen is, zich tegen de druk van de communistische autoriteiten te verzetten. „Jeugdwijding of kerkelijke belijdenis: hier gaat het om een of-óf. Een kind neemt of aan de jeugdwijding deel of aan de Konfirmation. Het is onmogelijk beide met elkaar in overeenstemming te brengen... Bedreigingen zullen ons niet afschrikken. Wij hebben het in de jaren van de grote kerkstrijd steeds weer ervaren, dat God de zijnen door alle aanverchtingen heenhelpt. Hij zal ook ons niet zonder hulp laten”. Aldus de herderlijke boodschap.

Amerika's rijkdom

De Verenigde Staten van Noord Amerika tellen 6.4% van de wereldbevolking; Ze hebben 72.8% van de auto's, 56.5% van de telefoontoestellen; 50.9% van de radio's en 44.3% van de olie der wereld. Er is een radio voor ieder persoon in Amerika en voor ieder 18 daarbuiten; een telefoontoestel voor alle drie personen in Amerika en één voor 60 daarbuiten; een auto voor drie personen in Amerika, één voor 128 daarbuiten.

Bijbelverspreiding in Amerika

Sinds haar oprichting heeft de American Bible Society — het Amerikaanse Bijbelgenootschap — een half miljard bijbels verspreid. Dit genootschap doet zijn werk in 60 landen en verspreidt de bijbels in bijna 200 talen. Van deze half miljard bijbels werd 51% verspreid in eigen land en 49% daarbuiten.

KERKNIEUWS

Aangenomen naar Zuidhorn: R. Houwen te Nijmegen.

Kerkbouw te Groningen. De kerkeraad te Groningen heeft besloten over te gaan tot kerkbouw aan de Hamburgervijver.

Uit een rapport van een plan-commissie bleek de mogelijkheid tot kerkbouw. Op grond van — en door vergelijking met verschillende statistische gegevens — concludeerde deze commissie dat, met hadhaving van de door de kerkeraad gestelde norm voor de betaling van de kerkelijke bijdragen van gemiddeld 2% van het bruto-inkomen; de opbrengst van de kerkelijke bijdragen met 60 à 70 duizend gulden kan worden verhoogd.

Aan de Commissie van Beheer is thans advies gevraagd over de maatregelen die moeten worden genomen ter financiering van de voorgenomen kerkbouw.

De optie op enkele andere terreinen zal worden gehandhaafd en de aankoop van een gebouw in de Parklaanwijk zal onderzocht worden.

Theologische Hogeschool: Geslaagd voor het cand. examen (cum laude) H. Smit, Johs Brahmstr. 33, Utrecht.

Adressen: Geref. Kerk te Meeden H. Tuin, Heereweg 271, Meeden.

ADVERTENTIE-TARIEF:

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

★

FAMILIEBERICHTEN:

Regelprijs 15 cent per m.M.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 2452

★

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op girorekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Zeist, met bijvermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.